

Cum relatează Europa Libera deportările: represiune comunistă fără comunism

Marcela Țușcă - 10 iulie 2019

Cam așa relatează Europa Liberă în fiecare an deportările. Nu tu referințe la ocupația sovietică, nu tu responsabilizarea Rusiei, nici măcar căutarea, oricât de vagă, a cauzelor deportărilor în natura ideologică a regimului comunist. Pe care nici comunist nu-l numește, ci, printr-o pudoare ticaloasă, stalinist.

E un interviu cu regizoarea unui film documentar la temă, despre care pot să înțeleg că nu e o teoreticiană a fenomenului totalitar, dar care reflectă limitele înțelegerii acestui fenomen de către inteligența locală.

În fiecare an aceleași refrene, din care se înțelege că totalitarismul e un efect, un rezultat al unei sume de slăbiciuni omenești, o consecință a unei răutăți istorice. Niște oameni răi au intrat cu nagaica (pușcă rusească) în casele unor oameni buni, i-au urcat în vagoane și i-au deportat.

Care să fie lecțiile acestor evenimente tragice? Ce învățături să tragem, noi, ca societate? Păi, să fim mai buni, să nu mai fim așa răi, să ne mai uităm la noi în oglindă, să începem de mâine să fim mai generoși, să oferim locul în troleibus pensionarilor, și poate că așa, în felul acesta, nu vom repeta greșelile trecutului.

“ Cele mai odioase regimuri sunt cele care supun copiii unor brutalități și unor violențe și exterminări...”

Eu cred că cele mai odioase regimuri sunt cele care supun copiii unor brutalități și unor violențe și exterminări – să spun așa cum a fost. Copiii aceștia nu aveau vină absolut, nu aveau nicio vină că s-născut în anumite familii, nu aveau nicio vină că erau treziți din somn, ridicăți și încărcăți în aceste vagoane. Deci, acest regim nu a găsit nicio modalitate cum să puțîn, să dea copiii la o parte, chiar dacă voiau să se răzbune pe așa-numiții „dușmani ai puterii sovietice”.

Care-s multe și grele. Și care constau spre exemplu în rautăți, ticăloșii, lașități, trădări, violențe, complicități. Lăsați că regimul a fost cum a fost, dar au existat moldoveni care și-au părât vecin n-au sărit cu coada săpii la nagaică să-și apere megieșii, vecinii ridicăți, ba mai mult decât atât, mai și furat unii altora hîrburile și măturile sprijinite de ușa casei celui proaspăt deportat.

În fine, tot soiul de anecdote, dar absolut nimic despre natura ideologică a regimului care a exploatat asemenea tare și slăbiciuni.

În acest context, al totalitarismului, banalitatea răului nu e o explicație satisfăcătoare. E cel mult o explicație conjuncturală, nu una care să-i explice natura.

Ideea e că totalitarismul nu e o simplă manifestare de slăbiciuni umane, de răutăți istorice. Condiția umană e predispusă prin natura ei la aceste defecte, pe care regimurile politice, puterea în general, cea totalitară cu atât mai mult, dar și simpla noastră aflare în lume nu fac decât să le reflecte și să le instrumentalizeze.

Relația de cauzalitate e, așadar, alta.

Totalitarismul nu e rezultanta acestor defecte general umane, care s-au manifestat și se vor manifesta în toate timpurile, înainte și după totalitarism, până la sfârșitul veacului. Slăbiciunile umane nu explică prin ele însele natura, dimensiunea și impactul acțiunii totalitare. Totalitarismul ca orice alt regim, le exploatează, bineînțeles într-un mod absolut, la o scară excepțională în istorie.

Totalitarismul e o construcție ideologică, în sens strict, adică intelectuală, de o anumită complexitate, dovadă că nu e accesibilă tot timpul oricui, dar care, în ciuda acestei complexități, reflectă niște trăsături foarte clare, precise, o natură concretă.

Totalitarismul nu este nici o dictatură oarecare, nu este o oarecare autocrație, nu este un despotat, oricât de crâncen, nu este o monarhie cu un prinț atotstăpânitor care tronează peste suflete.

Totalitarismul nu este rezultatul unei simple slăbiciuni sau răutăți umane, pe care e destul să le „conștientizăm”, și pe care îl putem astfel evita prin a „învăța să fim mai buni”.

Totalitarismul este o elaborare ideologică, care nu se contracarează doar printr-o abordare moralistă. Totalitarismul cere a fi înțeles intelectual. Dacă nu-i vom înțelege premisele intellectu

Europa Liberă: Știți că noi la Europa 1 am avut un documentar în care un torționar recunoaște în fața camerei și vrut să-și ceară scuze de la o victimă anume, că a fost singura victimă pe care a turnat-o și a pățit. Sigur că ei sunt rari și torționarii mai curând insistă în ceea ce au făcut și nu regretă, nu se pocăiesc. În sensul acesta, Dvs. cumva aluziv sa foarte puțin, sumar prezentați niște filme care iau hârgăiele, farfuriile din casa pustiiții din care abia au fost deportați oamenii, iarăși plasați cumva foarte serios. Credeți că ar ajuta să se facă, de exemplu dreptate și pe linia asta, că vorbim și despre Holocaust și vorbim și despre alte evenimente, când națiunea ar trebui să uite în oglindă și să vadă și lucrurile...

Leontina Vatamanu: „Exact. Poate pe acest lucru, ca să mai reflectăm un pic suntem și că, de fapt, fenomenul deportărilor a inclus mai mulți actori, suferit de pe urma deportărilor nu doar deportații, dar cred că întreaga societate foarte mulți oameni din cei care poate șantaj sau prin anumite modalități de inoculare a fricii s-au dat repede de pe torționarilor. La fel eu cred că au fost printre ei și oameni care au avut remu care au suferit altfel de traume.

„Trebuie să ne asumăm cu ceea ce s-a întâmplat atunci și ceea ce continuă să se întâmple acum...”

nu vom înțelege nimic și-l vom trata în continuare anecdotic.

Marcela Țușcă